

•• Polemiek van een gelijkgeschakelde

Dr J. Hoek beweert, dat er één blad is „in mijn kring“ dat zich niet heeft laten gelijkgeschakelen. Maar dat blad staat onder synodocratische leiding, en is dus niet 'n blad „uit mijn kring“. En verder: die bladen, die wel „uit mijn kring“ zijn, zijn geen van alle gelijkgeschakeld; dr Hoek moest eens weten, hoe weinig moeite wij doen om elkaar te beïnvloeden met afspraken.

Hoe het zij, hij vindt overeenstemming bewijs van gelijkgeschakelen. Laat me hem dan naar zijn eigen woordenboek beïnvloeden: een gelijkgeschakelde.

Deze gelijkgeschakelde synodepraeses dan komt in zijn kerkbode terug op wat ik schreef over hem inzake de sacramenten. Ter oprisping van het geheugen citeer ik nog even waar het over liep:

Zoo schrijft dr J. Hoek, dat art. 33 der geloofsbelijdenis uitsprekt, dat de sacramenten zichtbare teekenen en zegelen zijn van een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des H. Geestes.

Zijn lezers denken nu natuurlijk, dat de woorden „door welke“ slaan op die inwendige zaak.

Maar dat is een misverstand.

Dan moet er staan: per quam (enkelvoud).

Maar er staat: per quae (meervoud).

De woorden „door welke“ slaan op de teekenen en zegelen.

Nu zegt dr Hoek, dat door mij niets gezegd is over het dankgebed van het doopsformulier. Oeh neen, ook dat is al ettelijke malen gebeurd. Blijkbaar wil dr Hoek — Praedictus! — daaruit distilleren, dat dat dankgebed de bewering steunt van inwendige aanwezige genade (in den doopeling). Maar dat is onjuist. Dat gebed dankt voor wat in den bijbel staat, niet voor wat in den doopeling daarnet gebeurd is; zie de reeds eerder besproken orde in de kerkelijke gebeden. God de Heere heeft — dat staat in den bijbel — reeds in Abrahams dagen het verbond opgericht met „ons en onze kinderen“; door het bloed vergaf Hij het verworven, en door den Geest past Hij het verworven toe. Van het begin tot aan het eind der wereld. Maar net zoo min als in de kinderen, die nog geboren moeten worden, „al iets gebeurd is“, net zoo min wordt er in die passage van het dankgebed over het individuele kindje apart gesproken. Dat komt pas in het vervolg.

Dr Hoek laat door deze combinatie zien, dat hij nog steeds gelijkgeschakeld is in den zin van het Praedictus. En, nog steeds alsoo combineerende, zegt hij dan vervolgens:

In die rest staat, dat de sacramenten zichtbare teekenen en zegelen zijn van een inwendige en onzienlijke zaak. En daar was en is het mij vooral om te doen. Want als men vraagt, wat onder die inwendige en onzienlijke zaak te verstaan zij, dan ligt het antwoord in wat aan de geciteerde woorden voorafgaat, n.l.: „welke (dat zijn de sacramenten) Hij gevoegd heeft bij het Woord des Evangelies om te beter aan onze uiterlijke zinnen voor te stellen, zowel hetgeen Hij ons te verstaan geeft door Zijn Woord als hetgeen Hij inwendig doet in onze harten, bondig en vast makende in ons de zaligheid, die Hij ons mededeelt“.

Wat volgt hieruit anders dan dat de sacramenten behalve Gods beloften ook inwendige genade verzegelen? Zoals b.v. ook de Katechismus van den Doop belijdt, dat Christus dat uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.

De gebroeders Bos hadden dus volkomen gelijk toen zij schreven, dat het bij de sacramenten ook gaat om de innerlijke verzegeling van inwendige genade en verkleiden, dat dit specifiek Gereformeerd is.

Maar ook dat is verkeerd gelezen.

Dr Hoek vergeet dat er in den latijnschen tekst staat:

1) God heeft de sacramenten toegevoegd aan het evangelium; dat Woord gaat dus voorop;

2) het doel van die toevoeging (der sacramenten aan het Woord) is: dat met des te meer effect (efficaci) aan onze uiterlijke zinnen (je hoort wat, je proeft wat, je voelt wat, je ziet wat) een „voorstelling“ te geven (exhiberet). Dat wil dus zeggen: door het Woord heeft de Heere al een massa „bereikt“ („effect“ gehad); maar Hij wil nog meer effect bereiken dan door het Woord. Een doopeling-kind heeft nog niets van het Woord gehoord, en ook niets bewust gevoeld, gezien, gehoord, gesmaakt.

3) Wat wordt nu in de sacramenten „voorgesteld“? Precies hetzelfde als wat in het Woord staat. Geen haar minder. Geen haar meer. Het zijn twee punten:

a) datgene, wat God uitwendig („extern“, dat laat dr Hoek weg) in zijn Woord verklaart (dat Christus geofferd is, dat de Geest uit Hem alles neemt, dat de kerk veilig bij Hem is, dat de geloovigen eenmaal zullen ingaan in de stad, dat God voor zijn volk al het goede ten kwade keeren wil enz.);

b) wat Hij „intern“ (dit staat tegenover „extern“) in onze harten werkt; aldaar door werkt, van het paradijs af tot aan het eind der dagen toe; er staat heelmaal niet, zoo pas in kindje A, of in avondmaalganger B gewerkt heeft.

4) Met andere woorden: de sacramenten stellen voor wat het evangelie ook voorstelt. Als nu dr H. concludeert: ziet ge wel, zo verzegelen een inwendige genade, dan antwoord ik: dr Hoek, is dat nu na zooveel jaren polemiek een puntige declaratie? Antwoord: neen. Want

a) de gebroeders Bos hebben evenmin als U, „volkomen gelijk“, als zij, in 'n formuleetje, dat de praefatie voort iets te zeggen betreffende die leeruitspraak over de wedergeboren kindertjes, staan te roepen: de sacramenten verzegelen inwendige genade; immers in het door U ge-

citeerde gedeelte staat niet eens: verzegelen. Er staat alleen maar: voorstellen (exhibere). Nog wel voorstellen aan de uiterlijke zinnen. Waarom smokkelt U dat woordje „verzegelen“ in? Omdat U nog altijd U laat gelijkgeschakelen (volgens uw eigen, en dus niet onvriendelijke terminologie).

b) als de nieuwere exclamatione van de gebroeders Bos iets zou beteekenen, dan moesten ze óók gaan exclameren: DE PREEK „stelt ons voor“ óók hetgeen God in onze harten werkt; wilt U soms op den preekstoel leeren dat het feit van den erkenden lidmaats-kerkgang (parallel met het feit van de ontvangst van den doop) de inwendige genade verzegelt bij den kerkganger?

c) als de sacramenten (met te meer effect) ons „voorstellen“ dit en dat, dan beteekent dat, in plat hollandsch, of in geleerd latijn: ze geven ons een schildering, niet alleen van de heilse feiten (Abrahams in het verbond opgenomen zijn; Christus' kruis, de betaling voor de zonden, de komst van den Pinkstergeest, de vergadering der kerk, de wederkomst des Heeren) maar ook van de afwassing der zonden, de heiligmaking, de geloofsge-meenschap met Christus, het gevoed worden met zijn vleesch en bloed, totdat ik eindelijk, niet omgekomen, daarboven mag verschijnen. In latijn: de sacramenten geven niet alleen een voorstelling b.v. van den locus de Christo, maar ook van den locus de salute (overigens een onjuiste onderscheiding).

d) die inwendige zaken worden evenwel alleen in den geloofgegewerkt (waarom dan ook de geloofgegewen mag wat dr Hoek uit de Zondagsafdeeling over den doop citeert).

e) die „voorstelling“ der sacramenten is dus precies dezelfde als die van een goeie preek. Maar het is gevaarlijk te zeggen tot zijn erkende hoorders, één voor één: u was in de kerk, mijn preek heeft verzegeld uw geloofsgehoor.

K. S.

•• „Bewerken“

Onlangs sprak ik over dr v. Niftrik, en merkte op, dat een citaat van dr v. N. door dr J. Ridderbos zoo was „bewerkt“, dat het hem steunde. Dr R. vraagt me nu, waar en hoe dat gebeurd is.

Op het „hoe“ kan ik alleen antwoorden, als ik de papieren opscharrel. Die moeite wil ik wel nemen, als dr R. mij den dienst gedaan heeft, een zeer onjuiste „informatie“, die hij gaf over mijn „bewerking“ van een gebodstekst van Calvijn, welke „informatie“ in strijd was met wat er stond, en dr R. was toegezonden, en toen door mij is weersproken, te herstellen.

Overigens, mocht het woord „bewerken“ dr R. hinderen, alsof daarmee gezegd was, dat hij iets had veranderd, dan neem ik dien indruk met plezier dadelijk weg. Het was alleen zoo: dr v. N. schreef contra de synode van dr R., en de lezers van dr R. kregen den indruk, dat hij — v. N. — er pro geschreven had. Dat is al door velen geconstateerd.

K. S.

•• Wonder en raadsel

Dr J. Ridderbos (Geref. Wkbl.) acht hetgeen in „Den Haag“ gebeurd is in zóóverre een wonder, dat het goed was, en „in beginsel een daad des geloofs“. „Het geloof echter is nooit iets anders dan het wonderwerk Gods“.

Zeker. Dit laatste zinnetje is de taal van de kerk van alle eeuwen. Maar..... dat eerste is puur de taal van 1944. In het geloof (zijns inziens) heeft dr J. Ridderbos — om maar niet meer namen te noemen — zijn collega Greijdanus helpen schorsen wegens valsche leer en ergelijke zonde, den preekstoel aan hem en een candidaat en vele anderen ontzegd, ds D. v. Dijk laten wegsturen van een synode, en zoo heel wat meer. In het geloof, zegt hij. Geloof beteekent: toestemmen dat al wat in de Schrift staat, waarachtig is. En toen dus de zes precies hetzelfde bewoorden als datgene wat Greijdanus had verworpen, doch Ridderbos had gepredikt, toen moest dr Ridderbos zeggen: dat is nog altijd als in 1944 geloof. Ik zou het óók zeggen. Als ik al die mooie zinnetjes in Gods Woord vinden kon. Maar dat kan ik niet. Ik lees daar het tegen-deel in. Dat hij dus zegt: die zes en de synode deden het in geloof, vind ik goed orthodox-synodaal. Alleen maar: deze auteur moest nu niet zeggen: we kwamen „weer tot elkander“. Want dat is niet juist. Die zes kwamen alleen tot de synode. Zij leerden ineens wat die leert, en wat ik verwerp.

En dus moet dr Ridderbos in het geloof tot mij zeggen: ketter. En nog eens in het geloof wegdoen Greijdanus. En wij geloof getuigen moet, dát nog eens duidelijk zeggen.

Dan toch ware het meteen afgeloopen met zijn tobberijen over het „raadsel“, dat er niet meer menschen van ons zich laten overhevelen. Een raadsel? Wel de over-groote meerderheid neemt die formules van die zes NIET aan als Gods Woord. Noch uw kerkrecht, thans ook het hunne. En ze ziet, dat U niet verandert. Maar nog altijd geloovig verzekert: ik had in 1944 gelijk, door mij heeft God publiek gesproken.

Verder: u moest nu maar niet meer klagen over absolute en seclarisme — bij ons. Hebben wij u geschorst? Of u ons?

Conclusie: uw „wonder“ zie ik niet, en uw „raadsel“ kweik mij niet.

Ik ken wel een ander raadsel. U verzekert: in het geloof hebben we 't allemaal gedaan in '44 en bevestigd in '46 en '50. Ook de zes moesten eerst onder de enge poort der vervangingsformule (= '46!) door.

Maar wil ik u eens 'n klein tipje van den sluier over de vrijgemaakten, die u voor een „raadsel“ plaatsen, optillen? Het is deze: u verzekert: we deden het door het geloof. Maar ons volk hoort OP DIT PUBLIEKE PUNT uw geloofstaal niet. Het hoort openlijk de gebroeders Bos verklaren, dat uw openbare gehandhaafde geloofstaal van '44 door hen niet als geloofstaal wordt erkend. Noch verstaan. Toch neemt u ze op, hoewel ze in uw geloofstaal U publiek verloochenen. Het hoort uw collega Grosheide publiek anno 1980 verzekeren, dat Greijdanus in den hemel is; en dat klopt niet met Grosheide's „geloofstaal“ van '44, die hij toch gehandhaafd heeft. Want

Greijdanus bleef in zijn (beweerde) zonde. Ons volk ziet u zich verwonderen dat er niet meer van ons naar U komen? Wel, het wou u zoo graag weer eens hooren bidden: o Heere, bevrijd ons van alle menschen, die wij hebben bevonden en verklaard (!!) een pest te zijn. Zeg nu eens hardop, dat u allen, die in '44 dachten en deden als toen nog steeds een pest zijn voor de kerk. Dan hoort ons volk de subjectieve taal van uw geloof, dat uw geloof van '44 Schriftgeloof is. En ons volk zal op DIT punt u daarin weerspreken. Maar voor 't oogenblik beleef het, dat menschen, die hardop zeiden nog te denken en te willen als in 1944, pas in de synodale wacht zijn gesleept b.v. in Zuidlaren, en in Zwolle. Als u dat weet, is dit „raadsel“ opgehouden u voor niets te vermoelen. K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Ouders, uw kinderen!

Vanouds werd het als onbehoorlijk beschouwd om een schuldenlast, waarvoor men in de eerste plaats zelf aansprakelijk was, af te wentelen op het nageslacht. Als het even kon trachtte men de toekomst van zijn kinderen zoo onbewolkt mogelijk te doen zijn. Wat de ouders daarvoor konden doen deden ze, daarop was eigenlijk heel hun werkkraacht gericht. De kinderen moesten niet schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen (2 Cor. 12:14).

Of ook deze wet in den tegenwoordigen tijd haar beslag op de harten heeft verloren? In ieder geval is het teleurstellend te moeten constatareeren, dat vele ouders hun kinderen met de moeilijkheden laten zitten. Zelf zijn ze vrijgemaakt, gaan ook hoe langer hoe meer zien uit hoe grooten afval de HEERE hen heeft willen uitleiden. Ze gaan begrijpen, dat het geheele vooroorlogsche gedachtenklimaat besmet was door echt-wereldsche tendenzen, die nu onder de Synodocratie hoe langer hoe brutaler tot uiting komen. Ja, op verschillende punten gaan ze zich beslist afwenden van het door-de-weeksche organisatieleven, omdat ze zien, dat de Heilige Schrift daar niet meer het één en het al is. Maar de school, waaraan ze de geheele week, dag in dag uit hun kinderen in den besten tijd, dien ze bezitten, toevertrouwen, heeft hun aandacht zoo niet. Ze realiseren het zich niet, dat deze kinderen in hetzelfde gedachtenklimaat worden opgevoed, dat ze overall elders als onverschillig en afvallig gaan onderkennen. Zelfs geven ze in sommige gevallen toe, dat op de vergaderingen der Christelijke Schoolvereeniging een vijandschap openbaar wordt, die het spreken moeilijk maakt, en toch laten ze hun kinderen in volle gerustheid op deze scholen. Moeten de kinderen het in zulk een klimaat dan maar uithouden? Of treft het die niet zoo erg? Hebben die alles niet zoo meegemaakt, zegt U? Maar dan geldt 't voor hen des te meer, dat ze wegwijz gemaakt moeten worden. Het is toch bij U geen voos gevoel van geprikkeldheid tegenover Uw vroegere, nu Synodocratische, medeleden der Schoolvereeniging? Dan behoeven inderdaad die kinderen datzelfde gevoel niet te hebben. Maar als wij ons goed voor oogen stellen, dat maar niet een paar formuleetjes ons scheiden, doch een kerkelijk banvonniss, dat hoe langer hoe meer blijkt ten volle gemeend te zijn en op elk terrein wordt doorgetrokken, dan komt de zaak anders te staan. Wie de zaak van de Vrijmaking blijft voorstaan in het leven van elken dag, kan erop rekenen, dat de boycot zijn vonnis is of wordt. Waarom moeten Uw kinderen worden grootgebracht in een sfeer, waarin Uzelf niet meer wordt geduld, zoo U trouw zijt? Terwijl het voor hen dubbel geldt, dat die sfeer voor hen gevaarlijk is, omdat zij zich een weg moeten zoeken, waar U de weg is gewezen!

Onze ouders geven op deze vraag allerlei antwoorden. Sommigen zeggen: De kinderen behoeven niet de vragen van de Vrijmaking nog niet te worden belast. Welnu, dat beteekent dan, dat de kinderen straks in een hun totaal vreemde wereld terechtkomen na het verlaten van de school. Het zal de vraag zijn, of ze de Vrijmaking dan wel zoo belangrijk zullen vinden: de meester sprak daarover niet op school, de ouders vonden het niet noodig, dat hij erover sprak; ergo, 't is dus blijkbaar niet 'n feit van zoo geweldige betekenis als men in de Kerk wel voorgeeft. In de verschillende vakken kwam het heelmaal niet uit, mis-schien, hoogstens eens bij de Bijbelsche en Kerkgeschiedenis; maar ook dan viel 't verschil nogal mee als je het zoo hoorde.

Neen, zeggen andere ouders. Zoo staat het niet. Wij verwachten, dat de meester vrij zal zeggen, waar het op staat. Onze kinderen moeten, en zeker in de genoemde vakken, op school van den meester hooren, dat er door den HEERE groote dingen zijn gedaan in de laatste jaren. Maar, Uw kinderen zijn op een gemengde school. U zult, als U inderdaad eerlijk en loyaal wilt samenwerken met Uw Synodocratische medeleden in de Schoolvereeniging, toch aan hun onderwijzers ook de volle vrijheid moeten laten bij het onderwijs? O, zegt U, dat valt mee. Die praten daarover nimmer. Ze zijn soms wel geneigd om te beloven niet over „het kerkelijk geschilpunt“ te zullen spreken. Maar, moogt U van hen een dergelijke slapheid vragen? Of zelfs die bij hen duiden? Moogt U toelaten, dat zij opzettelijk hun vaste overtuiging gaan verzwijgen, juist den strijd vermijden op het front, dat de HEERE heeft aangewezen? Dat is geen vaste overtuiging bij hen,